

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ПНЗПО «Київський інститут
післядипломної педагогічної освіти»

К.О. Кушдавлатова

17.03.2023 р.

ТИПОВА ПРОГРАМА підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Інклюзивна освіта: індивідуальна підтримка та командна взаємодія»

Розробник(и): Приватний навчальний заклад післядипломної освіти «Київський Інститут післядипломної педагогічної освіти», ЄДРПОУ 44345732

Рецензент(и): Директор ПНЗПО «Київський інститут післядипломної педагогічної освіти» Кушдавлатова К.О.

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми – Кожна дитина має право на якісну освіту, що вимагає від педагогів вміння адаптувати програму, створювати модифіковані матеріали та працювати в команді супроводу.

Цільова група: Вчителі інклюзивних класів, асистенти вчителів, психологи, соціальні педагоги.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06-1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми – Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації – Підвищення кваліфікації фахівців щодо створення безбар'єрного та підтримувального освітнього середовища.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Методика адаптації навчального контенту
- Взаємодія з батьками дітей з особливими освітніми потребами
- Опанування методів корекційної спрямованості навчання
- Командна співпраця фахівців у межах закладу

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- інклюзивна компетентність
- психолого-педагогічна адаптивність

- комунікативна толерантність
- професійна емпатія

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Учасники навчаться бачити потенціал кожної дитини, зможуть ефективно планувати підтримку та забезпечать успішну соціалізацію учнів з ООП.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації – Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації – Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Нововведення в інклюзивному навчанні учнів з ООП.	1	1-29	2-30
2	Інклюзія. Робота з дітьми з особливими освітніми потребами різних рівнів підтримки.	1	1-29	2-30
3	Методи взаємодії з дітьми з ООП різних рівнів підтримки.	1	1-29	2-30
4	Поведінка та її функції. Корекція небажаної поведінки у дітей з ООП. Можливі прояви поведінки під час стресових ситуацій, зокрема війни	1	1-29	2-30
5	Потреби та можливості дитини з ООП. Інклюзія.	1	1-29	2-30
6	Ефективність мотивації та підказок у якісному навчанні дітей з ООП	1	1-29	2-30
7	Інклюзія в НУШ. Дидактичні матеріали вчителя-предметника.	1	1-29	2-30
8	Робота з причинами виникнення агресії в дітей з ООП	1	1-29	2-30
9	Розширення можливостей дітей з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану через інклюзивну освіту.	1	1-29	2-30
10	Дидактичний матеріал для дітей з ООП. Міжпівкульна взаємодія та нейронні зв'язки. Наповнення практичним кейсом.	1	1-29	2-30
11	Практичні поради у роботі з дітьми із синдромом дефіциту уваги та гіперактивності.	1	1-29	2-30
12	Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі . Універсальний дизайн та розумне пристосування простору	1	1-29	2-30
13	Інклюзивна НУШ: Відкриваючи двері до рівних можливостей.	1	1-29	2-30
14	Перехід дитини з ООП у новий клас чи школу	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
15	Створення безпечного інклюзивного середовища для навчання. Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі.	1	1-29	2-30
16	Дислексія. Як зробити навчання комфортним для всіх?	1	1-29	2-30
17	Команда психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП у закладі дошкільної освіти. Налагодження якісної співпраці.	1	1-29	2-30
18	Підтримка та мотивація у роботі з дітьми з ООП. Створення безпечного середовища.	1	1-29	2-30
19	Симптоми дислексії у учнів. Методи адаптації завдань для комфортного навчання.	1	1-29	2-30
20	Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП у закладі дошкільної освіти. Налагодження якісної співпраці.	1	1-29	2-30
21	Психолого-педагогічний супровід дошкільнят з ООП. Побудова командної співпраці, розподіл обов'язків та відповідальності.	1	1-29	2-30
22	Інклюзія без ілюзії. Відкриваємо двері до рівних можливостей.	1	1-29	2-30
23	Поведінка та її функція. Як корегувати небажану поведінку у дітей з ООП	1	1-29	2-30
24	Розвиток компетентностей для успішної реалізації інклюзивної освіти в рамках НУШ	1	1-29	2-30
25	Ключові принципи корекції небажаної поведінки у дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзія	1	1-29	2-30
26	Навчання та корекція учня з ООП - організаційні моменти початку навчального року.	1	1-29	2-30
27	Інклюзивне навчання хімії: сучасний методичний інструментарій	1	1-29	2-30
28	Зміст роботи асистента вчителя в закладі загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням	1	1-29	2-30
29	Партнерство між школою, сім'єю та спільнотою: ключові аспекти успішного інклюзивного навчання.	1	1-29	2-30
30	Індивідуалізація освітнього середовища для дітей з ООП відповідно категорій труднощів та рівнів підтримки	1	1-29	2-30
31	НУШ для дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Практичні кейси дистанційної роботи	1	1-29	2-30
32	Інклюзивне навчання та логопедія: підтримка дітей з мовленнєвими порушеннями.	1	1-29	2-30
33	Німецька мова - світ без бар'єрів: створення інклюзивного середовища на уроках іноземної мови.	1	1-29	2-30
34	Навчання діалогу та співпраці: розвиток комунікативних навичок на уроках іноземної мови в інклюзивному середовищі	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
35	Особливості освітніх труднощів здобувачів з ООП та вимоги до дидактичних ігор та роздаткового матеріалу згідно з ними	1	1-29	2-30
36	Освітній стандарт і діти з ООП: як адаптувати вимоги без зниження якості навчання.	1	1-29	2-30
37	Діти з ООП і освітні вимоги: практичні стратегії для вчителя, асистента й команди супроводу.	1	1-29	2-30
38	Емоційний інтелект дитини з ООП: від теорії до щоденної практики підтримки	1	1-29	2-30
39	Від поведінки до розуміння: як працювати з емоціями дітей з ООП	1	1-29	2-30
40	Інклюзія з перших днів навчального року: практичні кроки для вчителя НУШ	1	1-29	2-30
41	Інклюзивний клас без розгубленості: як організувати підтримку кожної дитини з вересня	1	1-29	2-30
42	Асистент вчителя і вчитель: як вибудувати командну роботу на новий рік	1	1-29	2-30
43	Тандем вчителя й асистента: розподіл ролей, який реально працює в інклюзивному класі	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 1. Нововведення в інклюзивному навчанні учнів з ООП.

Ключові питання теми: Курс України на європейську інтеграцію вимагає перегляду пріоритетів державної політики у сфері освіти, зокрема впровадження таких підходів до навчання дітей з особливими освітніми потребами, які б базувались на засадах рівних можливостей та доступу до якісної освіти. Організація інклюзивного навчання в умовах децентралізації. Як краще забезпечити якісну освіту своїм мешканцям з урахуванням основних тенденцій та ресурсів в державі щодо здобуття освіти осіб з особливими освітніми потребами

Тема 2. Інклюзія. Робота з дітьми з особливими освітніми потребами різних рівнів підтримки.

Ключові питання теми: Сучасні реалії потребують розуміння особливостей розвитку учнів, зважаючи на їх психофізіологічний стан, виховання у родинному колі та спілкування з однолітками. Такі нозології як помірна розумова відсталість, розлад дефіциту уваги та загальна наявність складних фізичних вад розвитку можуть зустрітися у роботі педагога будь якого моменту. Використання методів взаємодії з такими дітьми значно полегшує освітній процес.

Тема 3. Методи взаємодії з дітьми з ООП різних рівнів підтримки.

Ключові питання теми: Сучасні реалії потребують розуміння особливостей розвитку учнів, зважаючи на їх психофізіологічний стан, виховання у родинному колі та спілкування з однолітками. Такі нозології як помірна розумова відсталість, розлад дефіциту уваги та загальна наявність складних фізичних вад розвитку можуть зустрітися у роботі педагога будь якого моменту. Використання методів взаємодії з такими дітьми значно полегшує освітній процес.

Тема 4. Поведінка та її функції. Корекція небажаної поведінки у дітей з ООП. Можливі прояви поведінки під час стресових

ситуацій, зокрема війни

Ключові питання теми: 1. Поведінка та її функції. 2. Корекція небажаної поведінки у дітей з ООП. 3. Можливі прояви поведінки під час стресових ситуацій, зокрема війни 4. Рекомендації для дорослих

Тема 5. Потреби та можливості дитини з ООП. Інклюзія.

Ключові питання теми: орієнтуватись в основних завданнях корекційної роботи; розгляд особливостей корекційних прийомів сприймання, уваги, пам'яті, мислення; продемонструвати категорії труднощів і відповідно цим категоріям напрями корекційного впливу, корекційні послуги та фахівців, що надають ці послуги; висвітлення особливостей шляхів реалізації корекційно-розвиткового компоненту інклюзивного навчання.

Тема 6. Ефективність мотивації та підказок у якісному навчанні дітей з ООП

Ключові питання теми: 1. Розлад синдрому аутизму 2. Комунікація з дітьми з РСА 3. Мотивація та підказки у якісному навчанні дітей з ООП 4. Рекомендації для дорослих

Тема 7. Інклюзія в НУШ. Дидактичні матеріали вчителя-предметника.

Ключові питання теми: На жаль, ще більшість педагогів не готові працювати з дітьми з особливими освітніми потребами, або не мають чіткого інструментарію, як саме працювати на своєму уроці з даного предмету.

Тема 8. Робота з причинами виникнення агресії в дітей з ООП

Ключові питання теми: 1. Створення безпечного інклюзивного середовища 2. Причини виникнення агресії у дітей з ООП 3. Методи боротьби з агресією в дітей з ООП

Тема 9. Розширення можливостей дітей з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану через інклюзивну освіту.

Ключові питання теми: Курс України на європейську інтеграцію вимагає перегляду пріоритетів державної політики у сфері освіти, зокрема впровадження таких підходів до навчання дітей з особливими освітніми потребами, які базувались на засадах рівних можливостей та доступу до якісної освіти. Організація інклюзивного навчання в умовах децентралізації. Як краще забезпечити якісну освіту своїм вихованцям з урахуванням основних тенденцій та ресурсів щодо здобуття освіти осіб з особливими освітніми потребами

Тема 10. Дидактичний матеріал для дітей з ООП. Міжпівкульна взаємодія та нейронні зв'язки. Наповнення практичним кейсом.

Ключові питання теми: Розкрити питання ролі завдань на міжпівкульну взаємодію та вправ на розвиток нейронних зв'язків; виокремити алгоритми роботи в даних напрямках; розгляд вправ та завдань; орієнтація педагогів, корекційних педагогів та батьків дітей з ООП на підбір вправ і завдань, що сприяють розвитку міжпівкульної взаємодії та залучення до роботи нейронних зв'язків.

Тема 11. Практичні поради у роботі з дітьми із синдром дефіциту уваги та гіперактивності.

Ключові питання теми: Сучасна школа вже не може існувати без дітей з особливими освітніми потребами. Соціалізація набирає обертів, тому сучасний вчитель має бути готовий до всього.

Тема 12. Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі.

Універсальний дизайн та розумне пристосування простору

Ключові питання теми: 1. Створення безпечного інклюзивного середовища 2. Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі 3. Універсальний дизайн та розумне пристосування простору 4. Практичні аспекти створення умов для розумного пристосування простору

Тема 13. Інклюзивна НУШ: Відкриваючи двері до рівних можливостей.

Ключові питання теми: 1. Вступ до інклюзії та НУШ: - Визначення понять 'інклюзія' та 'НУШ'. - Огляд історії та філософії інклюзивної освіти. - Вплив інклюзії на НУШ. 2. Принципи інклюзивної освіти: - Рівність та справедливість у навчанні. - Індивідуалізація та диференціація навчання. - Забезпечення доступності та гнучкості навчального процесу. 3. Розуміння різноманітності учнів: - Особливі особливості учнів з різними спеціальними потребами. - Методи виявлення та оцінювання потреб учнів. - Розуміння соціокультурного контексту учнів. - Адаптація навчального процесу: 4. Розробка індивідуальних навчальних планів для учнів з особливими потребами. - Використання різноманітних педагогічних стратегій та методів навчання. - Організація роботи в інклюзивному класі. - Взаємодія з батьками, спеціалістами та іншими зацікавленими сторонами: 5. Роль батьків у процесі навчання та підтримка їх участі. - Створення партнерських зв'язків у школі та громад

Тема 14. Перехід дитини з ООП у новий клас чи школу

Ключові питання теми: 1. Створення безпечного інклюзивного середовища 2. Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі при переході в новий клас чи школу, зокрема у випадку внутрішнього переміщення

Тема 15. Створення безпечного інклюзивного середовища для навчання. Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі.

Ключові питання теми: 1. Створення безпечного інклюзивного середовища 2. Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі

Тема 16. Дислексія. Як зробити навчання комфортним для всіх?

Ключові питання теми: Усе частіше педагоги у своїй роботі натрапляють на такі порушення, як дислексія. Важливо вміти вчасно визначити це порушення та розуміти систему роботи з дислексією. У НУШ важливо вміти адаптувати завдання на уроках для всіх учнів та зробити навчальний процес максимально зручним та інклюзивним.

Тема 17. Команда психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП у закладі дошкільної освіти. Налагодження якісної співпраці.

Ключові питання теми: Інклюзивне навчання щодня стає більш актуальним, потрібним та затребуваним. Враховуючи суттєві зміни, запропоновані МОНУ, які ввійшли в дію з початку 2022 року, зміни в житті кожного українця, які спричинені військовою агресією та великою кількістю запитів на інклюзивне навчання різних категорії дітей важливо вчасно та якісно налагодити роботу команди супроводу. Досвід показує, що чіткий розподіл функцій та обов'язків між учасниками КППС допомагає досягати кращих результатів під час роботи не лише з дітьми з ООП. Важливо всім нам вчитися об'єднувати зусилля та бути відкритими до нового досвіду та незвичних підходів під час пошуку вирішень нових викликів та труднощів.

Тема 18. Підтримка та мотивація у роботі з дітьми з ООП. Створення безпечного середовища.

Ключові питання теми: Сучасна школа відчуває потребу у створенні безпечного середовища для учнів, які мають складнощі та освітні проблеми у навчанні, у побудові чітких алгоритмів роботи та підтримки учнів

Тема 19. Симптоми дислексії у учнів. Методи адаптації завдань для комфортного навчання.

Ключові питання теми: Усе частіше педагоги у своїй роботі натрапляють на такі порушення, як дислексія. Важливо вміти вчасно визначити це порушення та розуміти систему роботи з дислексією. У НУШ важливо вміти адаптувати завдання на уроках для всіх учнів та зробити навчальний процес максимально зручним та інклюзивним.

Тема 20. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП у закладі дошкільної освіти. Налагодження якісної співпраці.

Ключові питання теми: Інклюзивне навчання щодня стає більш актуальним, потрібним та затребуваним. Враховуючи суттєві зміни, запропоновані МОНУ, які ввійшли в дію з початку 2022 року, зміни в житті кожного українця, які спричинені військовою агресією та великою кількістю запитів на інклюзивне навчання різних категорії дітей важливо вчасно та якісно налагодити роботу команди супроводу. Досвід показує, що чіткий розподіл функцій та обов'язків між учасниками КППС допомагає досягати кращих результатів під час роботи не лише з дітьми з ООП. Важливо всім нам вчитися об'єднувати зусилля та бути відкритими до нового досвіду та незвичних підходів під час пошуку вирішень нових викликів та труднощів.

Тема 21. Психолого-педагогічний супровід дошкільнят з ООП. Побудова командної співпраці, розподіл обов'язків та відповідальності.

Ключові питання теми: Інклюзивне навчання щодня стає більш актуальним, потрібним та затребуваним. Враховуючи суттєві зміни, запропоновані МОНУ, які ввійшли в дію з початку 2022 року, зміни в житті кожного українця, які спричинені військовою агресією та великою кількістю запитів на інклюзивне навчання різних категорії дітей важливо вчасно та якісно налагодити роботу команди супроводу. Досвід показує, що чіткий розподіл функцій та обов'язків між учасниками КППС допомагає досягати кращих результатів під час роботи не лише з дітьми з ООП. Важливо всім нам вчитися об'єднувати зусилля та бути відкритими до нового досвіду та незвичних підходів під час пошуку вирішень нових викликів та труднощів.

Тема 22. Інклюзія без ілюзії. Відкриваємо двері до рівних можливостей.

Ключові питання теми: Розкриття значення ООП; Розвиток компетентностей для успішної реалізації інклюзивної освіти в рамках НУШ; Надання практичних порад для організації роботи в інклюзивному класі.

Тема 23. Поведінка та її функція. Як корегувати небажану поведінку у дітей з ООП

Ключові питання теми: 1. Створення безпечного інклюзивного середовища 2. Поведінка та її функція 3. Корегування небажаної поведінки у дітей з ООП

Тема 24. Розвиток компетентностей для успішної реалізації інклюзивної освіти в рамках НУШ

Ключові питання теми: Розкриття значення ООП; Розвиток компетентностей для успішної реалізації інклюзивної освіти в рамках НУШ; Надання практичних порад для організації роботи в інклюзивному класі.

Тема 25. Ключові принципи корекції небажаної поведінки у дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзія

Ключові питання теми: 1. Створення безпечного інклюзивного

середовища 2. Поведінка та її функція 3. Корегування небажаної поведінки у дітей з ООП

Тема 26. Навчання та корекція учня з ООП - організаційні моменти початку навчального року.

Ключові питання теми: Актуальність цього вебінару очевидна: початок навчального року — ми актуалізуємо у пам'яті алгоритми дій на інклюзії; ми намітимо чіткі кроки працівників закладів освіти які є необхідними для легкого входження у новий навчальний процес та акумулюємо ті необхідні знання для якісної реалізації інклюзії; а найголовніше, що цей ефір буде побудовано процесом отримання вами моїх відповідей саме на ваші актуальні і самі хвилюючі запитання. Тому цей етер ми зробимо разом — готуйте ваші запитання та вашу включеність у процес. І ви отримаєте чіткі відповіді, практичні поради, якісні акценти, дієві алгоритми, зможете впевнено розпочати новий навчальний рік. Чому так важлива інклюзія і чому ми стільки часу приділяємо саме їй? Та тут я вас здивую найпростішою відповіддю — для того, щоб кожен із нас зумів зрозуміти свої кордони, свої сили і можливості, зазирнути у своє серце і відчувати суть своєї душі. Саме так. Цей інклюзивний шлях не лише для учня з ООП, а й для кожного із нас. Це той шанс навчитись і зуміти чути і відчувати себе, чути і відчувати дітей, вміти працювати не за стандартом і планом, а креативити, фантазувати, вигадувати і виходити із зони свого комфорту. А як нам відомо, вихід із зони комфорту — це розвиток і прогрес.

Тема 27. Інклюзивне навчання хімії: сучасний методичний інструментарій

Ключові питання теми: Ознайомити педагогічних працівників і з проміжними результатами реалізації Концепції НУШ щодо інклюзивного навчання. Розгляд можливості реалізації навчальної діяльності на уроці хімії з огляду на присутність осіб із різними освітніми потребами. Збагачення досвіду вчителів щодо використання адаптації та модифікації, як основних способів перетворення навчального матеріалу відповідно до освітніх потреб учнів. Надання рекомендацій щодо використання традиційних методів, засобів і способів навчання хімії на уроці в інклюзивному класі.

Тема 28. Зміст роботи асистента вчителя в закладі загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням

Ключові питання теми: Професійна співпраця вчителя та асистента важлива для успішного навчання дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти і саме узгодженість їхньої роботи і є ефективною умовою здійснення освітнього процесу

Тема 29. Партнерство між школою, сім'єю та спільнотою: ключові аспекти успішного інклюзивного навчання.

Ключові питання теми: Визначення інклюзивного навчання та його важливість для сучасного освітнього процесу. Визначення ролі школи в інклюзивному навчанні. Роль сім'ї в партнерстві. Розгляд прикладів успішної співпраці між школою та спільнотою. Обговорення практичних порад для підтримки в контексті інклюзивного навчання

Тема 30. Індивідуалізація освітнього середовища для дітей з ООП відповідно категорій труднощів та рівнів підтримки

Ключові питання теми: Основне завдання педагогічних працівників, корекційних педагогів, батьків - формувати, навчати, розвивати дитину з ООП відповідно її функціональних можливостей. Тому, потрібно передбачати індивідуалізацію навчання з урахуванням здібностей і потреб кожного.

Тема 31. НУШ для дітей із тяжкими порушеннями мовлення.

Практичні кейси дистанційної роботи

Ключові питання теми: 1 поняття тяжкі порушення мовлення, робота з дітьми з ТПМ. 2 провідні шляхи організації навчання дітей з порушеннями мовлення. 3 практичні поради щодо проведення занять з української мови з дітьми з ТПМ

Тема 32. Інклюзивне навчання та логопедія: підтримка дітей з мовленнєвими порушеннями.

Ключові питання теми: Роль інклюзивного навчання у загальноосвітньому процесі. Види мовленнєвих порушень та їх характеристика. Методи ефективної комунікації та взаємодії. Використання інтерактивних методик та ігор для розвитку мовлення.

Тема 33. Німецька мова - світ без бар'єрів: створення інклюзивного середовища на уроках іноземної мови.

Ключові питання теми: Створення безбар'єрного простору на уроках німецької мови; Використання інтерактивних та ігрових методик для підтримки інтересу всіх учнів; Формування в учнів цінностей толерантності, взаємоповаги та взаємодопомоги через вивчення іноземної мови. Оцінювання НУШ.

Тема 34. Навчання діалогу та співпраці: розвиток комунікативних навичок на уроках іноземної мови в інклюзивному середовищі

Ключові питання теми: Створення безбар'єрного простору на уроках німецької мови; Використання інтерактивних та ігрових методик для підтримки інтересу всіх учнів; Формування в учнів цінностей толерантності, взаємоповаги та взаємодопомоги через вивчення іноземної мови. Оцінювання НУШ.

Тема 35. Особливості освітніх труднощів здобувачів з ООП та вимоги до дидактичних ігор та роздаткового матеріалу згідно з ними

Ключові питання теми: формування навчальної навички є досить важливим елементом у задіяванні потенціалу та компенсаторних можливостей здобувача освіти. Учні початкової та середньої школи завжди охоче грають у симулятивні, дидактичні ігри. Діти з ООП потребують застосування такого виду діяльності, який допоможе їм організуватися і вчитися здобувати знання відповідно їхніх можливостей, особистісних потреб.

Тема 36. Освітній стандарт і діти з ООП: як адаптувати вимоги без зниження якості навчання.

Ключові питання теми: Освітній стандарт як основа інклюзивного навчання, структура та обов'язкові вимоги стандарту Діти з ООП: різноманіття потреб і освітніх можливостей. Адаптація та модифікація: у чому різниця, приклади ефективних адаптацій у навчанні. Командна взаємодія фахівців і педагогів

Тема 37. Діти з ООП і освітні вимоги: практичні стратегії для вчителя, асистента й команди супроводу.

Ключові питання теми: Освітній стандарт як основа інклюзивного навчання, структура та обов'язкові вимоги стандарту Діти з ООП: різноманіття потреб і освітніх можливостей. Адаптація та модифікація: у чому різниця, приклади ефективних адаптацій у навчанні. Командна взаємодія фахівців і педагогів

Тема 38. Емоційний інтелект дитини з ООП: від теорії до щоденної практики підтримки

Ключові питання теми: Емоційний інтелект дитини з ООП — це не додаткова опція, а основа її розвитку, навчання і взаємодії зі світом. Саме

через емоції дитина вчиться розуміти себе, будувати стосунки та включатися в освітній процес. Завдання педагогічних працівників — не лише коригувати труднощі, а й створювати простір, у якому дитина може відчувати, усвідомлювати і бути почутою. Щоденна практика маленьких кроків має більший вплив, ніж поодинокі “сильні” втручання. Тому розвиток емоційного інтелекту — це не окремий напрям роботи, а спосіб бачити і супроводжувати дитину в інклюзії.

Тема 39. Від поведінки до розуміння: як працювати з емоціями дітей з ООП

Ключові питання теми: Емоційний інтелект дитини з ООП — це не додаткова опція, а основа її розвитку, навчання і взаємодії зі світом. Саме через емоції дитина вчиться розуміти себе, будувати стосунки та включатися в освітній процес. Завдання педагогічних працівників — не лише коригувати труднощі, а й створювати простір, у якому дитина може відчувати, усвідомлювати і бути почутою. Щоденна практика маленьких кроків має більший вплив, ніж поодинокі “сильні” втручання. Тому розвиток емоційного інтелекту — це не окремий напрям роботи, а спосіб бачити і супроводжувати дитину в інклюзії.

Тема 40. Інклюзія з перших днів навчального року: практичні кроки для вчителя НУШ

Ключові питання теми: Розглядаємо практичні кроки організації інклюзивного навчання у НУШ: облаштування простору, адаптація та модифікація завдань, індивідуальна програма розвитку, співпраця з батьками й фахівцями, типові помилки старту року та як їх уникнути.

Тема 41. Інклюзивний клас без розгубленості: як організувати підтримку кожної дитини з вересня

Ключові питання теми: Розглядаємо практичні кроки організації інклюзивного навчання у НУШ: облаштування простору, адаптація та модифікація завдань, індивідуальна програма розвитку, співпраця з батьками й фахівцями, типові помилки старту року та як їх уникнути.

Тема 42. Асистент вчителя і вчитель: як вибудувати командну роботу на новий рік

Ключові питання теми: Розбираємо розподіл функцій вчителя й асистента, спільне планування уроку, ведення документації, супровід дитини під час навчальної діяльності та комунікацію в команді підтримки. Практичні кейси й типові конфлікти ролей.

Тема 43. ТанDEM вчителя й асистента: розподіл ролей, який реально працює в інклюзивному класі

Ключові питання теми: Розбираємо розподіл функцій вчителя й асистента, спільне планування уроку, ведення документації, супровід дитини під час навчальної діяльності та комунікацію в команді підтримки. Практичні кейси й типові конфлікти ролей.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність

6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання ІГО «Соціальна синергія». Київ: Видавництво «Теза», 2020. 30 с. URL: <https://bit.ly/3FQSmDs>
2. Алгоритм дій місцевих органів виконавчої влади органів місцевого самоврядування, органів управління освітою, керівників закладів освіти щодо забезпечення укриття учасників освітнього процесу. URL: <https://bit.ly/3YnKDDS>
3. Бівол О. С. Проблемно-пошукові методи навчання на уроках у початкових класах як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. Таврійський вісник освіти. 2012. № 3 (39). С. 103-107.
4. Бондарчук Л. І. Методику підказує текст/навчальний посібник. Тернопіль: Мальва. ОСО, 2001. 160 с.
5. Борисенко В. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підхід. 2017. URL: <https://bit.ly/3hxpBSJ>
6. Бурдун В.М. Стратегічне планування. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П.Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
7. Волківська Д. А. Сучасні підходи до визначення лідерства. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. 2014. Вип. 115. С. 45-47.
8. Вчимося вчитися та критично мислити. Нестандартні завдання за темами тижнів до курсу «Я досліджую світ». 1 клас. / авт. - упоряд. Н.В.Маценко, Н.В.Свір. Харків : вид. група «Основа», 2019. 133 с.
9. Вчимося читати. Навч.-розв. посіб. для дітей 4-6 років. У двох частинах. К.: «Фенікс», 2020. Ч.1. 272с. з іл. <https://www.shelestova.com.ua/product/vchymosya-chytaty/>
10. Гуревич Р. С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2007. С. 38-41.
11. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://surl.li/wqqd>
12. Екстрена медична допомога / За ред. Г.Г. Рощина. Київ: Поліграф. книга, 2009. 138 с.
13. Європейське мовне портфоліо (методичний посібник). URL: <http://surl.li/eakzd>
14. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
15. Закони екології Коммонера. URL: https://pidru4niki.com/1960120837942/ekologiya/zakoni_ekologiyi_kommonera
16. Іванік О. Рівний рівному ; посібник для менторів І Іванік О., Каравай А., Гейнек- Дагаргулія М., Лащук Ю., Кнюпа Ю. - Київ, 2018. - 57 с. - URL :

<https://insha-osvita.org/article/posibnYk-dlia-mentoriv-rivnvi-rivnomu/>

17. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод, посіб. Київ, 2018. 174 с.
18. Інструменти для оцінювання рівня безпеки, комфорту та здоров'я школи і планування змін. URL: <https://bit.ly/3kLtGkM>
19. Ковбасюк Ю. В. Державне управління : підручник : у 2 т. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
20. Конвенція про права дитини. 1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
21. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996.
22. Литвиненко Г., Клясен Н. Управління проектами: сутність та особливості застосування в освіті. Рідна школа. 2017. №11-12. С. 39-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2017_11-12_9
23. Мартинець Л. А. Управління професійним розвитком учителів : навч.-метод. посіб. / Л. А. Мартинець. - Вінниця : ДонНУ, 2016. - 87 с. Внутрішня система забезпечення якості освітньої діяльності: стандарти та рекомендації. - URL : <https://cutt.lv/prnvgJh>
24. Меморандум співпраці між усіма учасниками освітнього процесу: педагогами, учнями та батьками. URL: <https://bit.ly/3zxHqYt>
25. Навчальна кінезіологія: проста гімнастика для мозку. URL: <https://bit.ly/3XKqdVt>
26. Наказ МОНУ № 1313 «Деякі питання організації та проведення супервізії» від 18 жовтня 2019 р. 2020 р., № 69, Т. 1. С.73.
27. Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного навчання : навчально-методичний посібник / М. Вашуленко. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2019. 192 с.
28. Нова українська школа : розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навчально-методичний посібник / О.Пометун. Київ : Вид. дім «Освіта», 2020. 192 с.
29. Організація і методика соціально-педагогічного тренінгу : методичні рекомендації. Уклад. О. М. Шевчук. Умань, 2010. 37 с.
30. Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі: навчально-методичний посібник / упорядники: Дубровська Є. В., Ясеновська М. В.; редакційна група: Алексєенко М. К., Дендебера М. П., Соловйова О. Д. Київ: Huss, 2011. 96 с.
31. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин. Київ: Кондор, 2008. 356 с.
32. Пішун С.Г. Позитивний ресурс власного «Я» в координатах професійної діяльності майбутнього педагога. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. Вип. 32. С. 367-372.
33. Половенко О. В. Безперервна освіта педагога за індивідуальною освітньою траєкторією : навчально-методичний посібник / О. В. Половенко, Л. М. Кірішко. - Кропивницький, 2018. - 60 с.
34. Порошенко М. та ін. Інклюзивна освіта: навчальний посібник.. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
35. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу середньої освіти : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
36. Про анкету самооцінювання : наказ Державної служби якості освіти України від 29 березня 2021 № 01-11/26. URL: <https://sqe.gov.ua/law/pro-anketu-samoocinyuvannya/>
37. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 № 1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
38. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
39. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання

результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти : Наказ МОН України від 13.07.2021 № 813. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0813729-21#Text>

40. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
41. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі : указ Президента України від 25.05.2020 №195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>
42. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
43. Програма PISA (програма міжнародного оцінювання учнів). Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2011. № 11-12. С. 39-68. URL: <http://surl.li/edklu>
44. Проектування індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку педагога : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Біла Церква, 13 червня 2019 р.) / Упор. Л. А. Литвиненко. - К., 2019.- 189 с.
45. Розвиваємо громадянські компетентності з 1 класу / під заг. ред. Н.Бібік, М.Араджионі. Київ : ФОП «Парашин К.С.», 2018. 880 с.
46. Рябова З.В., Кравченко Г.Ю. Метод проектів у розвитку якості початкової освіти. Харків : Вид-во «Ранок», 2013. 144 с.
47. С. 9-14.
48. Сайт. Державна служба якості освіти. Інституційний аудит. URL: <https://sqe.gov.ua/>
49. Сак Т. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково-методичний посібник Київ: СПД-ФО Парашин І., 2011. 101 с. URL: <https://cutt.ly/lnUhQDL>
50. Сак Т. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково-методичний посібник Київ: СПД-ФО Парашин І., 2011. 101с. URL: <https://cutt.ly/lnUhQDL>
51. Северинова А.М., Якуша Л.Г. Фізика на кухні. Експеримент в домашніх умовах. Програма курсу за вибором з фізики для 8 класу. Черкаси: ЧОППОП, 2021. 16 с.
52. Сенчина Н. Г. Формування педагогічної рефлексії учителів гуманітарних спеціальностей у післядипломній освіті : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2019. 22 с.
53. Сич Т. В. Управління людськими ресурсами закладу освіти : [навч. посібник для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Управління навчальним закладом» спеціальності 073 «Менеджмент»] І Т. В. Сич // Держ. закл. «ЛНУ імені Тараса Шевченка». - Старобільськ, 2021. - 283 с.
54. ТОВТО : Абетка неформальної освіти, фасилітації і тренерства // За заг. ред. Наталії Трамбовецької. -Київ, 2017. -53 с.
55. Удовицька Т. А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис. Вип. 31. Т. VIII (50). Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. С. 407-416.
56. Управління особистими фінансами : навчальний посібник / Н.А. Ясинськаю. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 352 с.
57. Фідкевич О., Богданець-Білоskalенко Н. Нова українська школа : теорія і практика формувального оцінювання у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2020. 96 с.
58. Цифрова трансформація освіти і науки [Електронний ресурс] : сайт. URL: <https://bit.ly/3iZgvys>

59. Шевчук А.С. Інтегрована відповідальність, або Зони впливу різних фахівців на музичне виховання дітей. Музичний керівник. 2020. № 4. С. 4-10.
60. Ягенська Г.В. Формування дослідницьких умінь учнів 7-9 класів на уроках та в позакласній роботі з біології / Г.В. Ягенська. Луцьк. 105 с.
61. Як підвищити креативність? Тренінг, спрямований на формування креативності. Шкільний світ. 2007. № 23-24. С. 19-35.
62. Ehsan Taebi. Reflection in a Spontaneous World. URL: <http://surl.li/eakxc>
63. What Is Flipped Learning? URL: <http://surl.li/eakyu>

Додаткова література:

1. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи. Методичні рекомендації. / Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. Київ, 2019, 47 с.
2. Державний стандарт початкової освіти : постанова КМУ від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови КМУ від 24.07.2019 №688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>
3. Доброго ранку! Ми раді, що ви тут! Посібник для педагогів про проведення ранкових зустрічей. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2016. 52 с.
4. Зеленська Л. Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. № 9(195). 2021 С. 16-20.
5. Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б., Рузакова Г. Г. Етика ділових стосунків : навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2011. 310 с.
6. Любченко Н. В. Потенціал кластерних механізмів в управлінні освітою в умовах децентралізації влади. Вісник післядипломної освіти. Серія: Управління та адміністрування. 2016. Вип. 2 (31). С. 65-81.
7. Машовець М.А., Науменко М.С. Особливості емоційно-ціннісного спілкування в сучасній українській сім'ї. Молодий вчений. 2018. № 8.1 (60.1). С. 80 - 84.
8. Онопрієнко О. Нова українська школа : інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 208 с.
9. Освітнє лідерство : від теорії до практики : монографія / За наук. рсд. В. Р. Міляєвої ; Київський університет імені Бориса Грінченка [Електронне видання]. - Київ ; Кривий Ріг : вид. Р. А. Козлова, 2021. -296 с.
10. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Київ : Вид. дім «Освіта». 2020. 192 с.
11. Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти : Наказ МОН від 20.09.2024 №1349. URL: <https://bit.ly/4gz4fh2>
12. Северинова А.М. Забезпечення ефективного освітнього процесу під час викладання фізики і хімії. Педагогічний вісник. 2020. №3 (101). С.41-45.
13. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів»: Підготовлено для проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» / Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». Київ: Міленіум, 2001. 104 с.
14. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюс С., Макінстер Д. / Наук. ред., передм. О.І.Пометун. Київ: Плеяди, 2006. 220 с.
15. Траутманн, Франц. Керівництво по інтервізії. Інститут Трімбос (Інститут психічного здоров'я і залежностей Голландії). Управління ООН по наркотикам і злочинності. Проектне Бюро в Балтійських країнах, 2010. 18 с.

16. Хобзей Павло. Директор школи має вести колектив до змін. Освіта.ua.
URL: <http://osvita.ua/school/reform/55280/>
17. Boissard P. L'évaluation formative: un outil de progression. URL:
<http://surl.li/ealag>
18. Rubin, S., & Schechter, N. (1997). Exploring the social construction of bereavement : Perceptions of adjustment and recovery in bereaved men. *American Journal of Orthopsychiatry*, 67, 279-289.